

เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทย Causes of the Dissolution of Thai Political Parties.

ลักษณะวีดี ผิวตะขบ *

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ต้องการศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองที่ได้รับจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 และพรรคการเมืองที่ได้รับจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 อันเป็นผลมาจาก 1. การรัฐประหาร 2. คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ 3. ปัจจัยแวดล้อมภายในพรรคการเมือง และเพื่อศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคต โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์การรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 และเหตุการณ์การรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 จึงไม่ได้มีการยุบพรรคการเมืองแต่ประการใด การยุบเลิกพรรคการเมืองของประเทศไทยที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่จะถูกยุบเลิกพรรคการเมืองโดยคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นไม่สามารถดำเนินงานตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ส่วนปัจจัยแวดล้อมภายในพรรคการเมืองที่มีผลต่อการถูกยุบเลิกพรรคการเมืองจะประกอบด้วย การที่สมาชิกพรรคการเมืองไม่ยอมรับภาวะผู้นำของหัวหน้าพรรค ความไม่ลงตัวในการจัดสรรผลประโยชน์ การขาดความคล่องตัวทางด้าน

---

* เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปปฏิบัติการ อบต.นกออก อำเภอบึงรังชัย จังหวัดนครราชสีมา

การเงิน การไม่ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชน การเกิดความขัดแย้งภายในพรรค การย้ายพรรคของหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรค ความล้มเหลวจากการเลือกตั้ง การถอนตัวของนักธุรกิจและกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนพรรค ส่วนปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการยุบเลิกพรรคการเมือง ก็จะประกอบด้วย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงกติกาททางการเมืองที่รุนแรง และสภาพทางสังคม ส่วนแนวโน้มในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคตนั้น พบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งสิ้น 73 พรรคการเมือง ซึ่งลักษณะและแนวโน้มของพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคต พรรคการเมืองในประเทศไทยจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของประเทศในขณะนั้น การสร้างความเป็นสถาบันให้กับพรรคการเมือง และการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับพรรคการเมือง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและภาวะผู้นำให้เป็นที่ยอมรับทั้งของสมาชิกของพรรคและสังคมภายนอก

คำสำคัญ : พรรคการเมือง การยุบพรรคการเมือง รัฐประหาร

Abstract

This research aims to investigate the causes of the dissolution of political parties registered under the Constitutional Act on Political Party, B.E. 2541 and B.E. 2550, as a result of... 1. coup d'etat, 2. orders of the Constitutional Court and 3. internal factors within political parties. And also, it aims to study trends in the development of Thailand's political system in the future. Using documentary research, historical data is analyzed to meet the objectives. The research found that the coup d'etat on September 19, 2006 and the coup d'etat on May 22, 2014 did not dissolve the political

party. The dissolution of political parties in Thailand were mostly from the judgment or order of the Constitutional Court, as the political parties were unable to operate in accordance with the provisions of the Constitution and the provisions of the Act on Political Party. The internal political factors affecting the dissolution of the political party are: members of the political party do not accept the leadership of the party leader, conflicts in the allocation of benefits, lack of financial flexibility, not popular with the public, conflicts within the party, withdrawal of party leaders and party members, lose in election, and the withdrawal of businessmen and interest groups that support the party. The external factors that affect the dissolution of political parties consist of: political environment, violent political changes and social system. Concerning the trend in the development of the political system of Thailand In the future, the study indicated that, at present, Thailand has 73 political parties that have been officially registered. The political characteristics and trends of Thailand's political parties in the future are that: they must be able to adapt to the situation of the country at that time, institutionalize themselves and develop the potential and leadership recognized both by members of the parties and the society as a whole.

Keywords: Political Party, Dissolution of Political Parties, Coup d'état

ความนำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงมีพระราชดำริที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศอยู่แล้วแต่เดิม จึงทรงสร้างเมืองดุสิตธานีขึ้นเพื่อจำลองลักษณะการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย โดยจำลองพรรคการเมืองขึ้นมา 2 พรรค ได้แก่ พรรคแพรสีน้ำเงิน ซึ่งมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค และพรรคแพรสีแดงซึ่งมีพลเอกเจ้าพระยารามราฆพ (ม.ล.เพื่อ ฟังบุญ) ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค แต่การทดลองรูปแบบการปกครองในครั้งนี้ก็ไม่สำเร็จผล ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 กลุ่มคณะราษฎร ซึ่งนำโดย พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) พลเอก พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) และหลวงประดิษฐมนูธรรม (ดร.ปรีดี พนมยงค์) ได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศสยามในขณะนั้น จากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) และดำเนินการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

“ระบบพรรคการเมือง” จึงถือเป็นหลักสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องด้วยพรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจร่วมกัน ซึ่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎรได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองมาสู่ระบบรัฐพรรคการเมืองเดียว เพื่อผูกขาดอำนาจในการปกครองประเทศ อย่างไรก็ตามคณะราษฎรได้แสดงออกซึ่งความเป็นระบบพรรคการเมือง เมื่อเสนอให้มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีพระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) เป็นประธานคณะกรรมการราษฎรหรือนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศสยาม ทว่าเกิดความขัดแย้งภายในระหว่างคณะรัฐบาลกับนายกรัฐมนตรีนอกนุรักษ์นิยม ซึ่งนำไปสู่การรัฐประหารในอีก 1 ปีต่อมา คือ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2476 พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) ได้กระทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) และแต่งตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 2 ของประเทศสยาม รูปแบบการปกครองประเทศจึง

กลายเป็นการปกครองในระบอบคณาธิปไตยอีกครั้ง ต่อมาเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีการเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก ทำให้เกิดการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการหลายพรรค

แต่ด้วยสภาพปัญหาทางการเมืองของประเทศไทย ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของความเป็นสถาบันทางการเมืองเท่าที่ควร โดยตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยมีพรรคการเมืองเกิดขึ้นกว่า 313 พรรค แต่ถูกยุบเลิกถึง 275 พรรค และบรรดาพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิกนั้นก็มากถึง 25 พรรคที่ถูกยุบเลิก เพราะไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งหากพิจารณาถึงสภาพการณ์เกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทย จะพบว่าเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองส่วนใหญ่เกิดจากการรัฐประหารกล่าวคือเมื่อรัฐบาลเดิมดำเนินการกำหนดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมืองขึ้นมา และทิศทางการบริหารงานของพรรคการเมืองแต่ละพรรคเป็นไปในทิศทางการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ก็มักเกิดการรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง นอกจากเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองโดยการรัฐประหารแล้ว ยังมีเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองอีกหลายประการ อาทิ การยุบพรรคการเมืองโดยการที่พรรคการเมืองไม่สามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมืองแต่ละฉบับ เช่น กรณีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงสมัครรับเลือกตั้งทั่วไป ไม่ถึงจำนวนตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ หรือไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ในส่วนของการจัดทำรายงานการเงิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบททางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายในยุคที่พรรคการเมืองนั้นดำรงอยู่ อาจส่งผลให้พรรคการเมืองนั้นยุบเลิกพรรคไปในที่สุด

สภาวการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไร้เสถียรภาพของพรรคการเมือง ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าระบบการเมืองจะมีการพัฒนาไปบ้างแล้วก็ตาม แต่การยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยก็ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา

พรรคการเมืองของประเทศไทยสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่สมบูรณ์แบบ กล่าวคือ ความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง การขาดเสถียรภาพของพรรคการเมือง และการที่ประชาชนไม่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความอยู่รอดของพรรคการเมือง ทำให้ปัจจุบันพรรคการเมืองมีความพยายามที่จะสร้างความมั่นคง และความอยู่รอดของพรรคการเมือง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับการปฏิรูปทางการเมือง อาทิ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมือง การสร้างวินัยให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความเป็นอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ทำลายระบบพรรคการเมือง และหลักความโปร่งใสของพรรคการเมือง

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 และพรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 ด้วยปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการยุบพรรคการเมืองจากปัจจัยแวดล้อมภายในของพรรคการเมือง การยุบพรรคการเมืองตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ และการยุบพรรคการเมืองจากการรัฐประหาร ซึ่งผลการศึกษาจะชี้ให้เห็นถึงรูปแบบ ลักษณะทั่วไปของเหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรักษาเสถียรภาพของพรรคการเมือง ตลอดจนวิธีการในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมือง ซึ่งสามารถนำแนวคิดเหล่านี้มาเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเสถียรภาพเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่สามารถเปิดโอกาส และกระตุ้นให้ประชาชนไทยเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการรัฐประหาร

2. เพื่อศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยอันเนื่องมาจากคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ
3. เพื่อศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยอันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมภายในพรรคการเมือง
4. เพื่อศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคต

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองที่ได้รับจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 และพรรคการเมืองที่ได้รับจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 ด้วยเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองจากการรัฐประหาร คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ และปัจจัยแวดล้อมภายในพรรคการเมือง

ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทย นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 จนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาโดยใช้กระบวนการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันประกอบด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนด

ประเภทของข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ด้วยการคัดเลือกและการศึกษาเอกสาร บทความวิจัย งานวิจัย หนังสือ วารสารทางวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกาศ คำสั่ง พระราชบัญญัติ คำพิพากษาศาล และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิกตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 จำนวนทั้งสิ้น 55 พรรคการเมืองและพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิกตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 คือ พรรคไทยรักไทย, พรรคพลังประชาชน, พรรคชาติไทยและพรรคมัชฌิมาธิปไตย อีกทั้งศึกษากลุ่มตัวอย่างจากพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิกตามเหตุแห่งการรัฐประหาร คือ เหตุรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน และเหตุรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และเหตุแห่งการยุบเลิกพรรคการเมืองจากปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในพรรคการเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็นที่ผู้ศึกษาได้แยกประเด็นไว้
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างทั้งจากตำรา และจากผลงานการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวกับเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยโดยใช้การนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการพรรณนา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

วัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1. เพื่อศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการรัฐประหาร

จากการศึกษาพบว่าเหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ที่กระทำการโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งนำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำให้มีการยุบเลิกพรรคการเมืองโดยเหตุการณ์การรัฐประหารไม่ เนื่องจากคณะปฏิรูปการปกครองฯ ไม่ได้ดำเนินการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 และเหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ที่กระทำการโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งนำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็หาได้มีการยุบเลิกพรรคการเมืองโดยเหตุการณ์การรัฐประหารไม่ เนื่องจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติไม่ได้ดำเนินการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 ดังนั้น จากเหตุการณ์รัฐประหารทั้งสองครั้งที่ได้ศึกษานั้น จึงไม่มีการยุบพรรคการเมืองแต่ประการใด

วัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 2. เพื่อศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยอันเนื่องมาจากคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

ผลการศึกษาพบว่า การยุบเลิกพรรคการเมืองของประเทศไทยที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่จะถูกยุบเลิกพรรคการเมืองโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นไม่สามารถดำเนินงานตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง อาทิ กรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการ ก่อหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามความในมาตรา 237 วรรคหนึ่ง การที่หัวหน้าพรรคการเมือง ไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามความในมาตรา 42 ประกอบมาตรา 93 กรณีที่พรรค

การเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุน แต่ไม่ได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองตามความจริง และไม่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลา ตามความในมาตรา 82 ประกอบมาตรา 42 วรรคสอง และมาตรา 95 และกรณีที่ว่าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรค ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองช่วยเหลือ หรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งหรือรับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามความในมาตรา 94 (6) ประกอบมาตรา 43 เป็นต้น

ทั้งนี้ พรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 ถูกยุบเลิกพรรคการเมืองโดยคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ มีดังนี้ พรรคปฏิรูป พรรคมหาชาวมุสลิมปัตตานี พรรคชีวิตใหม่ พรรคชาตินิยม พรรคชาติสามัคคี พรรคไทยก้าวหน้า พรรคธรรมรัฐ พรรครักชาติ พรรคประชาสังคม พรรคไทยพัฒนา พรรคไทยสามัคคี พรรคชาติเกษตรกรไทย พรรคศรีสามัคคี พรรคสังคมประชาชน พรรคชาวไร่ชาวนาไทย พรรคพลังเกษตรกร พรรคพลังไทย พรรคโบราณรักษ์ พรรคไทยรวมพลัง พรรคนำไทย พรรคชาติประชาชน และพรรคไทยมหาชน ที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 2 พรรคร่วมเกษตรกร พรรคพลังสามัคคี พรรคพิทักษ์ไทย พรรคนิยมมหาชน พรรคพัฒนาสังคม พรรคเอกภาพ พรรคสังคมไทย และพรรคไทยมหารัฐ ที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 53 พรรครามสยาม พรรคศรีทธา ประชาชน พรรคถิ่นไทย พรรคสร้างสรรค์ไทย พรรคเสรีไท พรรคแก้ปัญหาชาติ และพรรคสังคมพัฒนาที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 65 วรรคแรก (1) พรรคพลังใหม่ พรรคธรรมาธิปไตย และพรรคสังคมประชาธิปไตยที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 26 พรรคมวลชน พรรคเสรีธรรม และพรรคความหวังใหม่ ที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 65 วรรคแรก (3) พรรคประชาชน และพรรคสันติภาพที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 62 พรรคประชารัฐ และพรรควิถีไทยที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา

35 และมาตรา 62 พรรคชวนาพัฒนาประเทศและพรรคพัฒนาไทยที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 29 ประกอบมาตรา 35 พรรคเกษตร เสรีและพรรคไทเสรี ที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความใน มาตรา 23 ประกอบมาตรา 26 พรรคเกษตรกรที่ถูศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยุบเลิก พรรคการเมืองตามความในมาตรา 65 วรรคแรก (5) และพรรคพลังมหาชน ที่ถูกศาล รัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองตามความในมาตรา 25

และการยุบเลิกพรรคการเมืองจากคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับการยุบเลิกพรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 จากตัวอย่างการศึกษา การยุบพรรคชาติไทย การยุบพรรคคมัชฌิมาธิปไตย และการยุบพรรคพลังประชาชน จะ พบว่า การวินิจฉัยและคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญในการสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2550 ทั้ง 3 พรรคการเมืองดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น เป็นการที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองเกิดขึ้นจากกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวกระทำการฝ่า ผืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามความในมาตรา 237 แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

วัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 3. เพื่อศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทย อันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมภายในพรรคการเมือง

อีกทั้งการศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยจากเหตุปัจจัยแวดล้อมของพรรคการเมืองจะพบว่า ปัจจัยแวดล้อมภายในพรรคการเมืองที่มีผลต่อการ ถูกยุบเลิกพรรคการเมืองจะประกอบด้วย การที่สมาชิกพรรคการเมืองไม่ยอมรับภาวะผู้นำ ของหัวหน้าพรรค ความไม่ลงตัวในการจัดสรรผลประโยชน์ การขาดความคล่องตัว ทางด้านการเงิน การไม่ได้รับความนิยมจากประชาชน การเกิดความขัดแย้งภายในพรรค การย้ายพรรคของหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรค ความล้มเหลวจากการเลือกตั้ง การถอน ตัวของนักธุรกิจและกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนพรรค และจากสถานการณ์ทางการเมือง เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการถูกยุบเลิกพรรคการเมือง ก็จะประกอบด้วย

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงกติกาทางการเมืองที่รุนแรง และสภาพทางสังคม เป็นต้น

การที่สมาชิกพรรคการเมืองไม่ยอมรับภาวะผู้นำของหัวหน้าพรรค หมายถึงการที่สมาชิกพรรคขาดความเชื่อถือ ไม่เชื่อฟังการดำเนินงานของหัวหน้าพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่จะอยู่รอดได้ สมาชิกจะต้องให้การยอมรับในภาวะผู้นำของหัวหน้าพรรค เพราะหากสมาชิกขาดความเชื่อถือในตัวผู้นำ หรือไม่ยอมรับผู้นำคนใหม่ ก็จะทำให้พรรคนั้นขาดความเป็นปึกแผ่น จนอาจทำให้สมาชิกคนสำคัญต้องลาออกจากพรรค หรือสมาชิกไม่ยอมรับผู้นำพรรค โอกาสที่พรรคการเมืองนั้นจะล่มสลายย่อมมีสูง

ความไม่ลงตัวในการจัดสรรผลประโยชน์ หมายถึง การที่พรรคการเมืองไม่สามารถแบ่งสรรผลประโยชน์ให้สมาชิกทุกคนพอใจได้ หรือไม่สามารถประนีประนอมให้สมาชิกยอมรับในผลประโยชน์ที่ตนได้รับการแบ่งสรรผลประโยชน์ หากพวกเขาไม่ได้รับผลประโยชน์ที่น่าพึงพอใจ ก็ทำให้เกิดความขัดแย้งและการแยกตัว ไม่ว่าจะป็นในหมู่สมาชิกหรือผู้นำพรรคก็ตาม ดังนั้นพรรคการเมืองที่ไม่สามารถจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ให้เกิดความลงตัว และเป็นที่ยังพอใจของสมาชิกพรรคและหัวหน้าพรรคก็จะทำให้พรรคการเมืองเกิดความแตกแยก และเกิดการล่มสลายในที่สุด

การขาดความคล่องตัวทางการเงิน หมายถึง การที่พรรคขาดเงินทุนใช้จ่ายอย่างคล่องตัว หรือมีเงินน้อยเกินไป จนส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง การที่พรรคการเมืองขาดเงินทุนที่มั่นคง จะทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ของพรรคการเมืองหยุดชะงัก โดยเฉพาะการหาเสียงเลือกตั้ง และการสรรหาสมาชิกที่มีคุณภาพเข้าสู่พรรค ซึ่งพรรคการเมืองที่ไม่สามารถหาทุนได้จึงง่ายต่อการล่มสลาย

การไม่ได้รับความนิยมจากประชาชน หมายถึง การที่พรรคการเมืองดำเนินงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ไม่มีผลงาน จนทำให้พรรคการเมืองนั้น มีภาพลักษณ์ที่ตกต่ำในสายตาของสาธารณชน มีชื่อเสียงในแง่ลบ โดยเฉพาะในแง่ของการทุจริตติดสินบนต่างๆ ทำให้ประชาชนหมดความไว้วางใจ และไม่เชื่อใจพรรคการเมืองนั้นอีกต่อไปจนไม่ให้การสนับสนุน หรือการที่นโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมืองนั้นไม่เป็นที่ยอมรับหรือต้องการของประชาชนในสังคม จนทำให้คะแนนเสียงในเขตการเลือกตั้งแต่ละครั้งของพรรคลดลง หรือไม่ได้คะแนนเสียงเลย

การเกิดความขัดแย้งภายในพรรค หมายถึง สมาชิกภายในพรรคการเมืองแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยต่างๆ เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง เกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มักมีอำนาจต่อรองภายในพรรคการเมือง และมีส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบายพรรค ซึ่งพรรคการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยนั้น จะต้องมิเสถียรภาพภายในองค์การ และหากมีกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ก็ต้องมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่หากกลุ่มย่อยมีการแข่งขันและขัดแย้งกัน พรรคการเมืองก็อาจจะล่มสลายได้

การย้ายพรรคของหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรค หมายถึง นับตั้งแต่อดีตพรรคการเมืองในประเทศไทย มีการย้ายพรรคมากมาย เพราะมีความคิดเห็นที่แตกแยกกันจนทำให้พรรคการเมืองล่มสลาย อาทิ การล่มสลายของพรรคเอกภาพ เพราะการแยกตัวของผู้ออกตั้งอย่าง นายอุทัย พิมพ์ใจชน หรือ นายอำนาจ วิวิธรรณ หรือการเสื่อมความนิยมของพรรคพลังธรรมที่เกิดจากการลาออกของพลตรีจำลอง ศรีเมือง

ความล้มเหลวจากการเลือกตั้ง หมายถึง การที่พรรคการเมืองพ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง ไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของพรรคการเมือง ก็คือ การรวมตัวกัน เพื่อกำหนดนโยบาย และเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองผ่านการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองลงแข่งขัน ดังนั้น พรรคการเมืองที่ไม่มีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรก็เท่ากับไม่มีตัวแทนในการเข้าไปมีอำนาจทางการเมือง ไม่สามารถนำนโยบายของกลุ่มไปปฏิบัติได้ พรรคการเมืองเหล่านี้หากไม่สามารถเอาชนะการเลือกตั้งในครั้งต่อไปก็เท่ากับหมดบทบาททางการเมืองไปโดยปริยาย แม้จะไม่ทำการยุบพรรคการเมือง แต่ก็ต้องยุติบทบาททางการเมืองไปเลย อาทิ พรรคพลังธรรม และพรรคกิจสังคม

การถอนตัวออกนักรุกกิจและกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนพรรค และสมาชิกพรรค หมายถึง พรรคการเมือง มักจะมีกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่คอยสนับสนุนพรรคการเมืองในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะด้านเงินทุน หากพรรคการเมืองไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ กลุ่มก็จะถอนตัวออกไปส่งผลให้พรรคการเมืองสูญเสียอำนาจที่มั่นคง จนพรรคการเมืองอาจล่มสลายได้ เพราะกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้เป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุน สร้างเครือข่ายกับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น และหัวคะแนนต่างๆ รวมทั้งขยายฐานเสียงให้การสนับสนุนด้านเงินทุนในการหาเสียง

จากวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 4. เพื่อศึกษาแนวโน้มในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่ได้รับจดทะเบียนการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งสิ้น 73 พรรคการเมือง ซึ่งลักษณะและแนวโน้มของพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคต พรรคการเมืองในประเทศไทยจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของประเทศในขณะนั้น การสร้างความมั่นคงให้กับพรรคการเมือง และการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับพรรคการเมืองและการพัฒนาศักยภาพและภาวะผู้นำในเรื่องของความเข้มแข็งเด็ดขาด ซึ่งการพัฒนาลักษณะและแนวโน้มของพรรคการเมืองจะสามารถทำให้พรรคการเมืองอยู่รอดได้ในสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สำหรับแนวโน้มของพรรคการเมืองของประเทศไทยในอนาคตนั้น อาจแบ่งประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการปรับตัว จากข้อค้นพบที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าการจัดตั้งและการยุบเลิกพรรคการเมือง ขึ้นอยู่กับบริบทของปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เป็นสำคัญ อาทิ ความตื่นตัวทางด้านการเมืองของประชาชน, ความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีสื่อสารมวลชนเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญ เช่น ในช่วงหลังการปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 ที่กฎหมายได้เปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้น ทำให้หลายกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะนักธุรกิจได้ดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นอีกครั้ง ขณะที่การยุบเลิกพรรคการเมืองนั้น จะเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนมีความคาดหวังต่อพรรคการเมือง หากพรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินการสร้างผลงานให้กับพรรคการเมืองได้ ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความเสื่อมศรัทธา เช่น พรรคพลังธรรม ที่ไม่สามารถดำเนินงานได้ ตามภาพลักษณ์ที่สร้างไว้ในช่วงที่ทำการก่อตั้งพรรคการเมือง คือ ใช้คุณธรรมนำการเมือง ซึ่งเป็นช่วงที่ประชาชนเบื่อหน่ายกับการปกครองของนักการเมืองรุ่นเก่าที่มีข่าวการทุจริต คอร์รัปชัน จึงหันมาให้การสนับสนุนพรรคพลังธรรม แต่ทว่าพรรคพลังธรรม ก็ไม่สามารถดำเนินการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ในแง่ลบเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในพรรคการเมือง และภาพลักษณ์ในแง่ลบ โดยที่ พลตรีจำลอง

ศรีเมือง เป็นผู้นำในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทำให้ประชาชนมองว่า พรรคพลังธรรม ไม่ได้ดำเนินงานที่เน้นคุณธรรมจริง ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ประชาชนจึงหมดความศรัทธาและความนิยมในที่สุด ขณะที่พรรคความหวังใหม่ ก็ไม่สามารถแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศได้ ทำให้ประชาชนหมดความศรัทธาและความนิยมเช่นกัน ส่งผลให้พรรคได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยลงมากในการเลือกตั้ง พ.ศ.2544 เพราะประชาชนมองว่า พรรคความหวังใหม่ ไม่สามารถบริหารประเทศได้ ในยุคที่ประชาชนต้องการการปฏิรูปทั้งด้านการเมือง, ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ประชาชนต้องการพรรคการเมืองที่มีความรู้ ความสามารถ และการบริหารประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตดังกล่าว แต่ประชาชนก็ไม่ได้มีความรู้สึกเช่นนั้นต่อพรรคความหวังใหม่ และผู้นำของพรรคความหวังใหม่ ดังนั้นพรรคการเมือง ที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศได้ก็ย่อมจะล่มสลายหรือถูกยุบเลิกไปในที่สุด เช่นเดียวกับพรรคการเมืองจำนวนมากที่ไม่สามารถดำเนินงานได้ ตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541 จนทำให้ถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองที่จะสามารถอยู่รอดได้ ต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทภายนอกที่ส่งผลต่อพรรคการเมืองให้ได้มากที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานของพรรคการเมืองราบรื่นมากที่สุด

2. ความมั่นคงทางการเมือง การที่พรรคการเมืองมีเงินทุนหรือทุนทรัพย์ในการใช้จ่าย และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ถือเป็นเรื่องสำคัญของพรรคการเมืองจากการวิเคราะห์พิจารณา สะท้อนให้เห็นว่า พรรคการเมืองที่ล่มสลายหรือถูกยุบเลิกจะมีสมาชิกพรรคที่เป็นนักธุรกิจคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านเงินทุนหรือทุนทรัพย์ โดยเฉพาะเงินทุนที่พรรคการเมืองจะต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ทั้งการแย่งชิงตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) จากพรรคการเมืองอื่น การลงพื้นที่หาเสียง การติดต่อกับตัวแทน (หัวหน้าคณะ) กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ธุรกิจเหล่านี้ ยังใช้เงินทุนหรือฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหนทางในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำพรรคการเมือง อาทิ การเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรมของ ทักษิณ ชินวัตร อย่างไรก็ตาม หากพรรค

การเมืองไม่สามารถแบ่งสรรผลประโยชน์ให้แก่กิจกรรมเหล่านี้ได้อย่างเพียงพอ หรือไม่ สามารถทำให้คนเหล่านี้พึงพอใจจะทำให้กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มธุรกิจที่สนับสนุน พรรคการเมืองเล็กสนับสนุน หรือแยกตัวออกไปจากพรรคการเมือง เช่น กลุ่มวังน้ำเย็น ของนายเสนาะ เทียนทอง ที่แยกตัวออกจากพรรคความหวังใหม่ เพราะไม่ได้เป็นรัฐบาล ทำให้สูญเสียตำแหน่งและผลประโยชน์จากการเป็นรัฐมนตรี หรือกลุ่มของนายสุชาติ ตันเจริญ ที่แยกตัวจากพรรคเดโมแครตเพราะไม่พอใจในเรื่องการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรี หรือ ทักษิณ ชินวัตร ที่ออกจากพรรคพลังธรรม เพราะไม่ได้รับเลือกตั้งทำให้หมดโอกาสเป็นรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อกลุ่มเหล่านี้แยกตัวออกไป จึงทำให้พรรคการเมืองขาดความมั่นคง ทางด้านการเงินไปด้วยจนเกิดการล่มสลายหรือถูกยุบเลิกพรรคการเมืองในที่สุด ดังนั้น พรรคการเมืองที่จะอยู่รอดได้ จึงควรมีแหล่งทุนทรัพย์จากหลายแหล่งนอกเหนือ จากการบริจาคของสมาชิกพรรค เช่น เงินอุดหนุนจากภาครัฐ เงินบริจาคจากประชาชน เงินรายได้ จากการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง และพรรคการเมือง ควรจัดกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความผูกพันกับประชาชน และรู้สึกว่าการเมืองมี ประโยชน์สมควรที่จะได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากภาครัฐผ่านเงินภาษีของ ประชาชน และเมื่อสมาชิกพรรคแยกตัวไป ประชาชนก็ยังคงเลือกพรรคการเมืองนั้นอยู่

3. ความเป็นปึกแผ่นของพรรคการเมือง จากการวิเคราะห์พิจารณา พบว่าการ ล่มสลายหรือการยุบเลิกของพรรคความหวังใหม่ และพรรคพลังธรรม สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มย่อยนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดเอกภาพ ความแตกแยกความขัดแย้ง และความสัมพันธ์ทางด้านอำนาจของพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่จะสามารถอยู่รอด ได้ต้องสามารถบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มย่อยต่างๆ ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ ปกติที่เกิดขึ้นกับพรรคการเมืองทุกพรรค ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มย่อย มักจะเพิ่มขึ้นมาก เมื่อพรรคการเมืองได้เข้าร่วมรัฐบาล เห็นได้จากกรณีพรรคความหวังใหม่และพรรคพลัง ธรรมที่เกิดการแย่งชิงโควตารัฐมนตรีระหว่างกลุ่มย่อยต่างๆ และกลุ่มที่พ่ายแพ้ก็จะคอย จ้องจับผิด และขัดขวางการทำงานของอีกกลุ่มหนึ่ง จนทำให้พรรคการเมืองเกิดความ อ่อนแอและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลผสมอ่อนแอลงเช่นกัน ดังนั้นผู้นำของ พรรคการเมือง จะต้องพยายามสร้างความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น ในพรรคการเมืองมาก

ที่สุด และหาวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและทำให้ทุกคนยอมรับการตัดสินใจนั้น หากทำไม่ได้ก็จะเป็นเช่นเดียวกับพรรคพลังธรรม และพรรคความหวังใหม่

4. ความเข้มแข็งเด็ดขาดของผู้นำ การกำหนดนโยบาย และการควบคุมการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในประเทศไทยยังคงจำกัดอยู่แค่เฉพาะแกนนำพรรคเพียงไม่กี่คน โดยเฉพาะที่หัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค พรรคการเมืองยังคงรวมศูนย์อำนาจสูงสุดอย่างค่อนข้างเบ็ดเสร็จไว้ที่หัวหน้าพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรค ส่วนสมาชิกโดยทั่วไปขาดความสำคัญและมีอิสระน้อย ดังนั้นสมาชิกจึงต้องอาศัยการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้นำพรรคการเมืองเพื่อสร้างชื่อเสียงและความสำเร็จของตนเอง หรือคอยปกป้องสนับสนุนพิทักษ์ผลประโยชน์ของตัวผู้นำ หรือแกนนำพรรคมากกว่าที่จะมุ่งเน้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในฐานะตัวแทนผลประโยชน์ทางการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุนี้เอง ผู้นำพรรคการเมืองจึงต้องมีความสามารถอย่างสูงในการทำให้สมาชิกยอมรับการตัดสินใจและการแบ่งสรรผลประโยชน์ต่าง ในขณะที่เดียวกันต้องมีการผลัดเปลี่ยนผู้นำรุ่นใหม่อย่างราบรื่น อย่าปล่อยให้พรรคการเมืองถูกครอบงำด้วยผู้นำเพียงคนเดียว และเมื่อเปลี่ยนผู้นำพรรคใหม่ สมาชิกพรรคก็ไม่ยอมรับจนทำให้เกิดปัญหาความแตกแยก ในที่สุด เหมือนพรรคพลังธรรมที่สมาชิกพรรคให้การยอมรับ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นอย่างมาก จนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำพรรคก็ไม่สามารถทำให้สมาชิกพรรคยอมรับได้เท่ากับพลตรีจำลอง ศรีเมือง จนทำให้พรรคการเมืองล่มสลายหรือถูกยุบเลิกไปในที่สุด

นอกจากนี้ผู้นำพรรคการเมือง ยังต้องมีภาวะผู้นำที่โดดเด่น มีทักษะ มีประสบการณ์ มีความสามารถ มีความเป็นมืออาชีพ และภาพพจน์ของนักการเมืองที่ผ่านกระบวนการจัดการที่ซับซ้อน และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนมากขึ้น ซึ่งปัจจัยที่เป็นตัวแปรชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนักการเมืองจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จจากฝีมือและผลงานมากกว่าการโงมตี และอาศัยจุดอ่อนของคู่แข่งในการต่อสู้เหมือนดังในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้นำพรรคความหวังใหม่ และพรรคพลังธรรมขาดไป จนเกิดการล่มสลายหรือการยุบเลิกไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทย จากเหตุปัจจัยต่างๆ พบว่า ระบบพรรคการเมืองและระบอบการปกครองของประเทศไทย ยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากประเทศไทยประสบกับปัญหาทางการเมืองอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการรัฐประหาร และการชุมนุมประท้วงต่างๆ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวความคิดในการพัฒนาศักยภาพและความอยู่รอดของพรรคการเมือง คือ การให้นายทะเบียนพรรคการเมือง ดำเนินการตรวจสอบการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองแต่ละพรรคอย่างเข้มงวด ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายของพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค และคณะกรรมการพรรค ภูมิหลังของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ส่วนปัจจัยเรื่องการเมืองการรัฐประหาร ผู้ศึกษาคิดเห็นว่า การรัฐประหารทั้ง 2 ครั้งที่ผ่านมา คณะรัฐประหารกระทำการถูกต้องตามสมควรที่ไม่ได้ดำเนินการประกาศให้ยุบเลิกพรรคการเมืองแต่อย่างใด ซึ่งเป็นผลให้ระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยไม่ได้หยุดชะงักลง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในประเทศไทยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงเอกสารและใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นอย่างมาก แต่เนื่องด้วยเวลาที่จำกัด และรายละเอียดของข้อมูลมีมาก จึงอาจทำให้ประเด็นการศึกษาไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องของผลกระทบจากการยุบพรรคการเมือง ซึ่งอาจศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- บุญเสริม นาคสาร. (2551). *หลักประชาธิปไตยของพรรคการเมืองไทย*.
ค้นเมื่อ วันที่ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.public-law.net/public/view.aspx?id = 1237>
- ประกอบ จิรจิตติ. (2552). *ผลกระทบของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญต่อการยุบพรรคการเมืองที่มีต่อการพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ณรงค์ฤทธิ์ สุรโฆษิต. (2555). *แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง*.
ค้นเมื่อ วันที่ 8 มกราคม 2559, จาก [http://www.public-law.net.
public/view.aspx?id = 1697](http://www.public-law.net/public/view.aspx?id = 1697)
- รุจิรา เตชางกูร และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. (2545). *หลักรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*.
(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2557). *พรรคการเมือง*. ค้นเมื่อ วันที่ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/พรรคการเมือง>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). *รายชื่อพรรคการเมืองในประเทศไทย*. ค้นเมื่อ วันที่ 8 มกราคม 2559, จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อพรรคการเมืองในประเทศไทย>.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, สุขุม นวลสกุล และวิทยา จิตนพวงศ์. (2549). *การเมืองและการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิทยา ชินบุตร. (2558). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2544). *พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิระพงษ์ เขาวลิต. (2552). ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพของพรรคการเมือง.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สิงห์ทอง บัวชุม. (2550). การเกิดขึ้นและการล่มสลายของพรรคการเมือง พ.ศ.2475 – 2547. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (ม.ป.ป.) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง. ค้นเมื่อ วันที่ 8 มกราคม 2559, จาก

http://www.ect.go.th./th./? page_id = 442

อาสินีพัฒน์ บัวสรวง. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง: ศึกษากรณีพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 มาตรา 42. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.